

حواس باطنی و بیرونی از معارف الهی

www.ketab.ir

مکتبہ عربیہ

مجلاتی

سرشناسه: عزیزخانی، مرتضی، ۱۳۶۵.
عنوان و پدید آورنده: حواس باطنی و بهره‌مندی از معارف الهی / نویسنده مرتضی عزیزخانی، محمد اکبری.

مشخصات نشر: قم، آبات ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۱۳۰ صفحه

شابک: ۳-۵۵-۷۳۷۰-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: خودشناسی - جنبه‌های مذهبی - اسلام

موضوع: شناخت (فلسفه اسلامی) - خودسازی

رده‌بندی کنگره: BP ۲۵۰

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۶۳

شماره کتاب شناسی ملی: ۸۵۳۴۹۷۸

www.ketab.ir

انتشارات آبات

۰۹۱۲۷۴۸۲۳۶۶

شناسنامه

عنوان کتاب: حواس باطنی و بهره‌مندی از معارف الهی
نویسندگان: مرتضی عزیزخانی، محمد اکبری
ناشر: آبات
تیراژ: ۵۰۰ جلد
قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان
نویت چاپ: چاپ اول / ۱۴۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

۷	مقدمه
۸	۱- بیان مسأله
۱۰	۲. سؤالات
۱۰	۳. فرضیه تحقیق
۱۱	۴. ضرورت انجام تحقیق
۱۱	۵. اهداف و فوائد تحقیق
۱۱	۶. پیشینه تحقیق و امتیاز این پژوهش
۱۲	۷. روش تحقیق
۱۲	۸. ساماندهی تحقیق

فصل اول: مفاهیم و کلیات

۱۵	گفتار اول: مفاهیم
۱۵	الف: حواس باطنی
۱۷	ادراک حسی
۱۸	ادراک قلبی
۲۰	ب: بهره‌مندی
۲۰	ج: قرآن

۲۳	گفتار دوم: کلیات
۲۳	الف: انواع حواس باطنی
۲۳	۱. حس مشترک
۲۳	۲. خیال
۲۴	۳. واهمه
۲۵	۴. حافظه
۲۵	۵. متصرفه
۲۶	ب: مقایسه حواس باطنی و ظاهری

۲۷	گفتار سوم: عوامل معرفت و شناخت
۲۷	الف: عقل
۳۰	ب: حواس پنج گانه ظاهری
۳۲	ج: فطرت و قلب
۳۳	د: وحی

فصل دوم: نقش حواس باطنی در شناخت

۳۷	گفتار اول: نقش حواس باطنی انسان در شناخت معارف الهی
۴۴	الف: حصول قوه تمیز

۴۷	ب: حصول معرفت شهودی
۴۸	ج: حصول نیروی بینایی
۴۹	د: طهارت باطن

۵۳	گفتار دوم: نقش حواس باطنی انسان در شناخت حقیقت امور و اعمال انسان ها
۵۷	الف: تفکر، تأمل و اعتبار
۶۰	ب: معرفت یافتن به حقایق امور
۶۱	ج: رؤیت قلبی و شهودی
۶۶	د: حصول تفکر

فصل سوم: نقش حواس باطنی در اعتقاد

۷۱	گفتار اول: نقش حواس باطنی در خدانشناسی و معادشناسی
۷۱	الف: خدانشناسی
۷۵	۱: شناخت حضوری
۷۶	۲: شناخت حصولی
۸۰	ب: معاد شناسی
۸۳	گفتار دوم: حواس باطنی در پیامبرشناسی و امام شناسی
۸۷	الف: پیدایش انسان
۸۸	ب: حقیقت انسان
۸۹	ج: ادراکات انسان و رابطه تسخیری او با جهان

فصل چهارم: نقش حواس باطنی در اخلاق و رفتار

۹۹	گفتار اول: حواس باطنی انسان در اخلاق نظری
۱۰۳	الف: انسان شناسی
۱۰۶	ب: جهان شناسی
۱۱۱	گفتار دوم: حواس باطنی انسان در اخلاق عملی
۱۱۱	الف: یقظه
۱۱۳	ب: خوف و رجا
۱۱۸	ج: برادری (مؤاخات)
۱۲۳	د: ایثار

۱۲۵	نتیجه گیری
۱۲۷	فهرست منابع و مآخذ
۱۲۷	الف: منابع فارسی
۱۲۸	ب: منابع عربی

مقدمه

یکی از مسائل مهم در زندگی انسان، شناخت انسان نسبت به حقایق است و انسان از طریق آن می‌تواند نسبت به سایر موجودات عالم متمایز شود، به گونه ای که این ویژگی برجسته‌ترین خصوصیت انسان و مشخصه متمایزکننده وی از دیگر موجودات است. بشر تنها با اتکا به این ویژگی توانسته است در طول تاریخ بر همه چیز چیرگی و تسلط یابد. در تفکر بشری، ماهیت تفکر و چگونگی آن از موضوعات مهمی بوده که سؤالات مهمی را پدید آورده و پاسخ‌های متعددی به آن داده شده است. در حوزه فلسفه نیز مسئله ادراک و چیستی آن از موضوعات حائز اهمیت بوده که چالش‌های فراوانی را برای فیلسوفان در طول تاریخ پدید آورده است.

در فلسفه اسلامی نیز این موضوع بازتاب فراوانی داشته و فیلسوفان اسلامی از همان قرون نخستین سعی در پاسخ دادن به این سؤال و تعیین ماهیت دقیق ادراک داشتند. تقسیم‌بندی‌های فراوانی در این زمینه از سوی فیلسوفان اسلامی ارائه شده و هر کدام از فیلسوفان از منظری به این موضوع نگریسته‌اند که گاه ریشه در مبانی تفکری آنان داشته است.

یادآوری این نکته ضروری است که شناخت این موضوع و تلاش برای روشن ساختن ماهیت آن از این رو حائز اهمیت است که با عالی‌ترین ویژگی انسان یعنی

«ادراک و درک» پیوند نزدیکی دارد. از سوی دیگر، شناخت این مسئله خواهد توانست به شناخت ما از موجودی به نام انسان کمک فراوانی کند. هر چند که درک و ادراک به عنوان ویژگی مختص انسان بر همگان آشکار و بدیهی است، اما آن چیزی که در عصر حاضر ضرورت دارد و می‌تواند انسان را در بهره‌مندی از معارف الهی ارتقاء دهد، مسئله چگونگی بهره‌مندی از معارف الهی است که حواس باطنی به دلیل اینکه ابزاری دقیق‌تر نسبت به حواس ظاهری در کشف حقیقت و معارف الهی است، می‌تواند در این عرصه مؤثر و مفید باشد.

به همین دلیل تحقیق حاضر درصدد تبیین «جایگاه حواس باطنی انسان در بهره‌مندی از معارف الهی در قرآن» است. و برای رسیدن بدین هدف، ابتدا تعریفی جامع از حواس باطنی و مراحل آن ارائه، سپس به نقش آن در معرفت توحیدی، اعتقادی، اخلاق نظری و عملی می‌پردازیم.

۱- بیان مسأله

قرآن کریم از علوم و معارفی سخن می‌گوید که پی‌بردن به آن حواس باطنی می‌طلبد. در واقع انسان دارای گوش و چشم و قلب دیگری است که حقایق ملکوتی را با آن‌ها ادراک می‌کند. بنابراین کسانی که از حواس باطنی محروم‌اند از ملکوت قرآن و ملکوت عالم بی‌بهره‌اند قرآن کریم وجود این حواس باطنی را تأیید می‌کند. حواس باطنی مانند حواس ظاهری پنج حس می‌باشد: ۱- حس بویایی مانند استشمام نمودن حضرت یعقوب بوی یوسف را «وَلَمَّا فَصَلَ الْعِیْرُ قَالَ أَبُوهُمَ إِنِّي لَأَجِدُ رِیْحَ یُوسُفَ لَوْ كَا أَن تُقَنِّدُون» (یوسف، ۹۴) درواقع آنانی که پیراهن یوسف را از مصر به کنعان می‌بردند، بویی از آن استشمام نمی‌کردند؛ ولی حضرت یعقوب (علیه‌السلام) از هشتاد فرسخی عطر پیراهن فرزند خود را استشمام می‌کرد بنابراین این حس بویایی یک احساس درونی و باطنی است نه بیرونی و ظاهری.